

vrcholného feudalismu, Frýdek-Místek 1983), avšak orientací, formou i rozsahem zpracování, vyplývajícím především z předepsané nutnosti jejího určení, se od něj poněkud odlišuje. Teritoriálně je omezena současnými hranicemi okresu Frýdek-Místek, jež v sobě zahrnuje část historického území Moravy a Slezska, kdy řeka Ostravice tvořila základní dělicí prvek.

Práce je rozdělena na dva hlavní spolu související oddíly. V prvním je podán přehled a charakteristika politického a hospodářského vývoje regionu v pohusitském a předbělohorském období tak, aby údaje obsažené ve fundamenální části celé studie — místopisném přehledu, bylo možno dát do širších historických souvislostí. Autor přitom upozorňuje, že nemůže podat vyčerpávající obraz těchto politických a ekonomických, ale i sociálních a kulturních dějin regionu, neboť ty lze důsledně řešit pouze podrobným studiem jednotlivých tehdejších politicko-hospodářských a správních celků a podotkneme, že i v rámci publikace speciálně k tomu určené. Proto také některé okruhy otázek nechává otevřené, nepokouší se o nějaké násilné závěry.

Soustřeďuje se zde na panství hukvaldské, frýdecko-místecké a komoru těšínskou, kde především rozbořem urbářů a jejich srovnáním s pozdějšími záznamy sleduje dynamiku hospodářského vývoje sledované oblasti (velkostatky rentovního typu), podává na konkrétním materiálu jasný přehled sociálního a majetkového rozvrstvení jak ve městech, tak i na vsi, objasňuje východiska, účel a principy tzv. valašské a pasekářské kolonizace, etc., to vše v úzkých souvislostech a vzájemné vazbě s dějinami politickými. Jde o přesvědčivé a střízlivé zhodnocení uvedeného období, přičemž přínos samotného autora je zřejmý. Nejde pouze o kompendium základních poznatků, ale i o novum získané pečlivým studiem archivním i podrobným studiem literatury.

Ve druhé části je uvedeno 133 lokalit v abecedním pořádku, víceméně vyčerpávajícím způsobem zpracovaných, o čemž svědčí, mimo jiné, i bohatý poznámkový aparát i uvedený seznam literatury a pramenů. Výrazně mladá založení jsou pouze registrována s uvedením první zmínky. Práci uzavírá jmenný a místní rejstřík.

Vydání publikace frýdeckomísteckým muzeem lze jednoznačně kvalifikovat jako nesporně přínosný čin a doufejme, že v tomto směru ne poslední. Anotovaná práce je na takové úrovni, že po ní může s jistotou sáhnout i odborník a stane se jistě neodmyslitelnou nejen pro historiky, ale i příbuzné obory, včetně archeologie středověku, pracující v této z hlediska historiografie poněkud zanedbané oblasti.

PAVEL KOUŘIL

Jarmila Krčálová, **Renesanční stavby Baldassara Maggiho v Čechách a na Moravě**. Academia, Praha 1986, 132 s., 10 obr., 20 fotogr. příloh, německé resumé.

Kniha J. Krčálové je monograficky zasvěcena mimořádné osobnosti renesančního stavitelství, Baldassaru Maggimu, jenž v našich zemích působil v l. 1574—1589 a za tu dobu zanechal za sebou řadu významných děl. Autorka především skoncovala s dohady o tvaru jeho jména a seznámila čtenáře se severoitalským prostředím, odkud k nám přišel. Pak přešla přímo k jednotlivým stavbám, a to v členění podle sféry působení — u Rožmberků, pánů z Hradce, dále uvedla sporné stavby a objekty připsované mu omylem. Nás nejvíce zajímají přestavby hradů, které díky znalosti dostupných pramenů autorka se značnou přesností datuje. K jeho dílům řadí větší část renesančních úprav zámku včetně věže v Českém Krumlově, rozšíření zámku v Bechyni, novostavbu tvrze v Křepevicích a překvapivě i renesanční palác Helfštejna, dosud přiřítaný Janovi z Pernštejna (Z. Gardavský), nebo Bruntálským z Vrbna (D. Menclová). Věcná argumentace vycházející ze slohového rozboru a zbytků dekoru s heraldickým motivem rúží však zní věrohodně. Ze staveb pánů z Hradce je výtečně dochována renesanční podoba zámku v Telči a Jindřichově Hradci, jehož Rondel má již manýristické formy. Jen schématicky je řešen půdorys Hluboké, kde však zaráží podivný tvar severozápadní věže a mohutnost věže východní. Na základě analogií přikládá autorka Baldassarovi Maggimu také návrh loggie na zámku v Brtnici, který patřil

Valdštejnům s Hradeckými spřízněným. Ke sporným stavbám patří zámek v Roudnici a Polné a hrad Roštejn, Maggiho účast J. Krčálová vylučuje na přestavbě rovněž valdštejnského Sádka a i zde je nutno připustit oprávněnost jejích důvodů. O tom, že Maggi nemohl pracovat v Jevišovicích pro Raduita de Souches, není pochyb a jen to dokládá úroveň publikace Hradů, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (I). Jižní Morava, Brno 1981, s. 119, odkud tvrzení pochází. V závěru hledá autorka kořeny Maggiho architektonických koncepcí a tvůrčí zdroje detailů a uvádí rozsáhlou literaturu. Zbývá připomenout, že k výtečnému hodnocení schází pouze lepší kvalita reprodukce fotografií a na polovině půdorysů chybějící označení světových stran, což komplikuje orientaci.

MIROSLAV PLAČEK

Uměleckohistorický sborník. Redigoval a k tisku připravil Jaroslav Sedlář. Nakladatelství Blok, Brno 1985, 304 s., 116 obr., XV barevných příloh, ruská a německá resumé.

Hned v úvodu se čtenář dozví o zámyslu sestavovatelů této publikace víceméně pravidelně seznamovat odbornou veřejnost s výsledky práce jihomoravských uměnovědných pracovníků, se zvláštním zřetelem na plnění úloh státního plánu vědeckého výzkumu. Jde přitom především o syntetické studie z jednotlivých oblastí a delších časových úseků. O většině je možno říci, že jsou kvalitní a hodnotné a mnohé přinášejí vůbec základní přehled o vyčtené problematice. Převážně se však vymykají tématice středověku, již se dotýká zaměření našeho periodika. Proto věnujeme pozornost pouze dvěma mediivistickým pracím, i když mají monografický charakter. První s titulem „K nejstarší historii města Telče“ pochází z pera J. Bláhy a L. Konečného (s. 129—160). Užitečnost jejich spojení může každý posoudit z obsahu a formy studie, kde ve vzácné jednotě podávají velmi zajímavé interpretace výsledků výzkumů v Telči a bezprostředním okolí. Jejich shrnutím je odůvodněná představa o existenci románského zeměpanského, částečně kamennou zdí ohrazeného okrsku u sv. Ducha. Jeho funkce kupecké celní stanice předpokládaná na základě etymologie jména Telče a analogické topografie s významnými našimi a zahraničními mocensko-ekonomickými centry (Praha, Olomouc, Krakov a Poznaň) zůstává zatím na úrovni hypotézy. Správnost datování sídliště „Mokrovce“ do 13. století nasvědčuje morfologicky a dekorem velmi blízká kruhová přezka publikovaná N. Parádím (Pénzekkel keltezett XIII. századi ékszerek. A Nyáregyháza-Pusztapótharaszti kincslelet, Folia archaeologica XXVI, 1975, 119—161, obr. 7:1 na s. 128) a podobnou uvádí i B. Klíma jr. (Hradištní osada u Dolních Věstonic, okr. Břeclav, AR XXXVII, 1985, 27—48, obr. 4:8 na s. 30, kde je ovšem datována do 9.—pol. 10. stol. [?]). Omylem zřejmě bude lokalizace „hradiska Střeliště“ do Přibyslavic (srov. Z. Měřinský, Středověké hrádky a tvrze na jihozápadní Moravě [Jihlavsko a Telečsko], AH 2, 1977, 37—44, s. 40), tiskárenský lapsus představuje jistě „vegetativní období“ (s. 129).

Druhou prací se středověkým zaměřením prezentuje Z. Kudělka, Vícenický karner. O funkci některých sakrálních prostor na Moravě ve 13. století, s. 161—171. Na příkladu místnosti laterálně přilehlé k presbyteriu kostela ve Vícenicích přesvědčivě dokládá možnosti využití podobných prostorů jako pohřebních kaplí s případným karnerem v suterénu. Uvádí i další moravské a české příklady, které spolu s nezávisle se objevivšími příspěvky nesenými v obdobném duchu (M. Radová-Štiková, Sakristie s apsidou vesnických farních kostelů. Umění 13. století v českých zemích, Praha 1983, s. 256; K. Benešovská. Kostel v Trstěnici u Znojma a otázka funkce tzv. vedlejších prostor středověkých kostelů, AH 11, 1986, s. 305—312; a naposled L. Konečný, Záchranný výzkum románského kostela v Novosedlech, Jižní Morava 23, sv. 26, 1987, 95—113) nasvědčují definitivnosti pádu dosud tradovaných náhledů.

MIROSLAV PLAČEK